

Η ιστορική διαδρομή της ε

Έκθεση του CEDEFOP

Η διαχρονική πορεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κι όπως αυτή παρουσιάζεται μέσα από την έκθεση του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (**Cedefop**) καταδεικνύει, σύμφωνα με τον κ. **Norbert Wollschläger** υπεύθυνο Τύπου, Δημοσίων Σχέσεων και Συνεδρίων του **CEDEFOP** – αλλά κυρίως τον άνθρωπο που εμπνεύστηκε και επιμελήθηκε τη σχετική έκθεση- ότι η ιστορία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι σε κάθε περίπτωση και η δική μας ιστορία αλλά η άποψη μας δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με την άποψη των ιστορικών που την γράφουν. Η έκθεση αποτελεί έναυσμα για την καλύτερη γνωριμία του κοινού με την ιστορία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Έτσι οι επισκέπτες μπορούν να ενημερωθούν από κείμενα, εικόνες, πλούσιο φωτογραφικό υλικό και αυθεντικά εκθέματα- αντικείμενα μαθητείας τόσο για τις ιδιαιτερότητές, τα σημεία σύγκλισης και τις διαφορές, όσο και για τα κοινά στοιχεία που διαμορφώθηκαν στο σχετικό πεδίο, κατά τα τελευταία 50 χρόνια στην Ευρώπη. Πάντως ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ιστορίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι πως κατά τον Μεσαίωνα η ΕΕΚ ήταν η ίδια στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες.

Η μαθητεία

Η επαγγελματική κατάρτιση αλλά και τα βιοτεχνικά επαγγέλματα σχεδόν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, είχαν για πολλούς αιώνες κι από την ίδρυση των συντεχνιών, κοινές καταβολές. Σύμφωνα με τα ιστορικά στοιχεία της έκθεσης του (**Cedefop**), σε όλη την Ευρώπη υπήρχε μια αυστηρή κυριαρχία: ο μαθητευόμενος, ο τεχνίτης κι ο αρχιτεχνίτης. Μάλιστα ο τίτλος του αρχιτεχνίτη ήταν το μόνο έγγραφο-πιστοποιητικό προσόντων. Ενδεικτικά μαθητείας πιστοποιούσαν την ολοκλήρωση του πρώτου μέρους της μαθητείας. Οι γυναίκες, η γυναίκα του αρχιτεχνίτη ή οι υπηρέτριες ασκούσαν μόνο βοηθητικό ρόλο. Οι μαθητευόμενοι εντάσσονταν στη συντεχνία μόνον μετά από μια δοκιμαστική περίοδο ορισμένων εβδομάδων. Συνήθως, η οικογένεια πλήρωνε στον αρχιτεχνίτη κάποιο ποσό για τα έξοδα διαμονής και διατροφής του μαθητευόμενου. Η μαθητεία διαρκούσε, ανάλογα με το επάγγελμα, από 2 έως 4 χρόνια, ενώ για τα ιδιαίτερα εξειδικευμένα επαγγέλματα ακόμη περισσότερο.

Οι μαθητευόμενοι ζούσαν και εργάζονταν με την οικογένεια του αρχιτεχνίτη. Κοιμόνταν σε κάποια γωνία και βοηθούσαν από τα χαράματα μέχρι αργά το βράδυ στο εργαστήριο, όπου αναλάμβαναν πολλές δύσκολες εργασίες. Με τα χρόνια, παρατηρώντας, εκτελώντας οδηγίες και δοκιμάζοντας μόνοι τους, αποκτούσαν τις βασικές δεξιότητες του επαγγέλματος, πάντα φυσικά υπό την αυστηρή επίβλεψη των τεχνιτών και του αρχιτεχνίτη. Εκτός της επαγγελματικής δεξιοτεχνίας, η εργατικότητα, η απόλυτη υπακοή και ο σεβασμός των κανόνων της συντεχνίας θεωρούνταν αρετές που συχνά διδάσκονταν με τη σωματική τιμωρία. Η μαθητεία έληγε χωρίς επαγγελματική εξέταση, με την «άφεση» του μαθητευόμενου, για την οποία η κάθε συντεχνία είχε τη δική της τελετή, και την ένταξή του στον κύκλο των τεχνιτών. Η επαγγελματική κατάρτιση των τεχνιτών αναγνωριζόταν και σε άλλες χώρες.

Οι τεχνίτες, οι περισσότεροι από τους οποίους δεν είχαν ακόμη οικογενειακές δεσμεύσεις, συνήθιζαν να περιπλανώνται, μεταξύ άλλων, για να εμπλουτίσουν τα προσόντα και τις γνώσεις τους κοντά σε αρχιτεχνίτες άλλων χωρών. Έχουμε δηλαδή μία πρώιμη μορφή επα-

γγελματικής κινητικότητας στην Ευρώπη. Μόλις οι τεχνίτες αποκτούσαν αρκετή πείρα, ζητούσαν από μία συντεχνία να τους εντάξει στις τάξεις της ως αρχιτεχνίτες. Η μοναδική χώρα που αποτελεί εξαίρεση στη δημιουργία ενώσεων και συντεχνιών, ήταν η Ρωσία, όπου το 1689 όταν ο Πέτρος ο Α΄ ανήλθε στην εξουσία σε ηλικία 17 ετών, δημιούργησε ένα ολόκληρο εκπαιδευτικό σύστημα : σχολές κατάρτισης εξειδικευμένων εργατών σχολεία κλπ. Επειδή ο πληθυσμός δεν ενδιαφερόταν να στείλει τα παιδιά του στα σχολεία, ο Πέτρος ο Α΄ επέβαλε την επαγγελματική κατάρτιση με αυστηρούς νόμους. Η επιβολή της «εκ των άνω» ήταν για πολλούς αιώνες το βασικό χαρακτηριστικό της επαγγελματικής κατάρτισης στη Ρωσία.

Αποκλίσεις

Σε ότι αφορά τώρα τις διαφορές της ΕΕΚ στην Ευρώπη κι όπως αυτές καταγράφονται μέσα από τα ιστορικά στοιχεία της έκθεσης, αυτές οφείλονται μεταξύ άλλων τόσο στην εξαφάνιση των συντεχνιών κατά τον 18ο κι ως τις αρχές του 19ου αιώνα, λόγω πολιτικών ανακατατάξεων, στους διαφορετικούς ρυθμούς εκβιομηχάνησης στις διάφορες χώρες αλλά και τις επιδράσεις φιλοσοφικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών ρευμάτων.

Μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα είχαν διαμορφωθεί στην Ευρώπη τρία βασικά μοντέλα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των νέων. Πολλά από όσα δημιουργήθηκαν τότε συνεχίζουν να υφίστανται ή να επηρεάζουν τις εξελίξεις μέχρι σήμερα. Τα τρία κλασικά μοντέλα ΕΕΚ είναι: το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς που έχει προέλευση από την Αγγλία, το κρατικά ρυθμιζόμενο μοντέλο, από τη Γαλλία και τέλος το δυϊκό – εταιρικό μοντέλο με προέλευση από τη Γερμανία. Έτσι από τον 18ο αιώνα στην Βρετανία ξεκίνησε αυτό που σήμερα ονομάζουμε «βιομηχανοποίηση» Εκεί εφευρέθηκαν η ατμομηχανή, οι πρώτες κλωστικές μηχανές και οι μηχανικοί αργαλειοί. Παντού δημιουργήθηκαν κλωστο-υφαντουργίες. Τεράστιος αριθμός ανθρώπων μετακινήθηκαν από τις αγροτικές περιοχές προς τις πόλεις οδηγώντας σε ριζικές κοινωνικές αλλαγές: τη λεγόμενη «βιομηχανική επανάσταση».

Η Γαλλία, από την πλευρά της ανέλαβε τον ίδιο αιώνα την πρωτοπορία στις φυσικές επιστήμες. Με τις μεγάλες σχολές όπως το Πολυτεχνείο, αποτέλεσε στην Ευρώπη το πρότυπο της τεχνικής εκπαίδευσης. Στη Γερμανία η μηχανοποίηση της υφαντουργικής παραγωγής ξεκίνησε μόλις στα μέσα του 19ου αιώνα. Τότε αναπτύχθηκε με γοργούς ρυθμούς και η σιδηροβιομηχανία, η χαλυβουργία και η εξορυκτική

